

ZANEGG / MOSONSZOLNOK
A KITELEPÍTÉS 80. ÉVFORDULÓJÁRA
1946-2026.

Az 1941. évi népszámlálás során Mosonszolnok 3171 lakosa közül – nem számítva a mintegy 500 fő külső gazdaságokon élő magyarokat – 97% vallotta magát a németiséghez tartozónak.

A Potsdami Konferencián (1945. júl.17– aug.2.) Magyarország megkapta a hozzájárulást ahhoz, hogy németajkú állampolgárait Németországba deportálhassa. Ez Moson vármegye 28 településének több mint a felét érintette. 1945. augusztusától 1946. áprilisáig Mosonszolnok és a környező települések „svábjait“ kényszerintézkedéssel a mosonszolnoki gyűjtőtáborban helyezték el családokhoz beköltöztetve őket. Embertelen viszonyok közt kellett élniük: extrém helyhiány, fűtetlen helyiségek és egyre kisebbedő élelmiszeradagok miatt szenvedtek. Több mint 400 rendőr zárta le a falut. A gyűjtőtábor végül a „Mosonszolnoki gettó“ nevet kapta. Tóth Ágnes egy tanulmányában (2002. 128. old.) azt írja, hogy 1945/46. telén Mosonszolnokon 16 településről 19.640 fő német került elhelyezésre.

Az elűzetés az alábbi településeket sújtotta a leginkább: Levél (Kaltenstein), Máriakálnok (Maria-Gahling), Magyarkimle (Ungarisch-Kimling), Rajka (Ragendorf), Oroszvár (Karlburg), Hegyeshalom (Straß-Sommerein), Mosonszentjános (St. Johann), Mosonszentpéter (St. Peter) és Moson (Wieselburg).

Az első vonatszerelvény 1946. ápr. 12-én, péntek kora délutánján hagyta el Mosonszolnokot. Az elűzötteket marhavagonokban szállították Hegyeshalmon át Ausztriába és tovább Németországba. Április 18-án, nagycsütörtökön értek Neckarzimmernbe, egy Heidelberg és Heilbronn közti településre, ahol főként katolikus községekbe osztották szét őket.

A második transzport a bevagonírozást követően a virágvasárnap előtti napon, 1946. ápr. 14-én éjjel 2 órakor indult Mosonszolnokról Sopron, Wiener Neustadt, St. Pölten, Linz, Salzburg, München, Ulm útvonalon Herrenbergbe. Ápr. 19-én, nagypénteken reggel 6 órakor érkeztek meg. Onnan Unterjettingenbe mentek tovább, ahol a deportáltak a húsvéti ünnepnapokat egy táborban töltötték. Ápr. 23-án és 24-én Böblingen járás evangélikus falvaiban kerültek elhelyezésre. Ez a Mosoni síkság elűzött katolikus németjei számára külön lelki terhet jelentett.

A harmadik transzport április 17-én 18 óra tájban indult Mosonszolnokról. Ugyanazon az útvonalon haladt, mint a második transzport. Húsvétvasárnap, ápr. 22-én érte el Ulm városát. Itt az elűzöttek mintegy harmadát katolikus többségű falvakban helyezték el. A többieket, többnapos állást követően, Baden-Württemberg északkeleti részére, Crailsheimba ill. Blaufeldenbe vitték. Ott a környékbeli gazdák válogathattak közülük és magukkal vihették őket a gazdaságaikba.

A negyedik szerelvény a marhavagonokba történt bevagonírozást követően nagypénteken, ápr. 19-én kb. éjjeli fél 2 órakor indult útnak. Ugyanazon az útvonalon ment, mint a második és harmadik transzport, úticélja Herbrechtingen volt. Egy nagy csarnokban két napot kellett várniuk, majd továbbvitték őket Heilbronnba, ahová ápr. 29-én értek el. Sokan inkább bent maradtak a nem esőálló marhavagonokban, mert piszkos barakkokba kellett volna beköltözniük. Csak május 2-án szállították el őket teherautókon a környező településekre családokhoz, akik nem túl szívesen fogadták (be) őket.

Ezzel a mindösszesen hét napig tartó brutális és gyors elűzetéssel a „Mosonszolnoki gettó” megszűnt. A deportáció azonban Mosonszentjánoson és Mosonszentpéteren folytatódott. 1946 júniusáig Moson vármegye szinte teljes németiségét elűzték a szülőföldjéről. Mosonszolnok és a Mosoni síkság többi települése az ország belsejéből és a Felvidékről történt gyors ütemű magyar be- és áttelepítés következtében magyar nyelvű településsé vált. Az egykori Német-Nyugatmagyarországon (Deutsch-Westungarn) található Mosoni síkság magyarosítása az évszázadokon át tartó német kulturális és gazdasági élet befejezésével lezárult.

Tizenkét évvel az elűzetést követően Leinfelden-i volt mosonszolnokiak Johann Neuberger köré szerveződve megrendezték az 1. Mosonszolnoki Találkozót a Neckar menti Lauffenben, amelyen hozzávetőlegesen egyezer ember vett részt.

1962-től e találkozót Leinfelden-Echterdingenben tartották. 2001-től évente felváltva kerül sor kölcsönös látogatásokra: két évente érkeznek Németországba hivatalos mosonszolnoki delegációk. Ugyanígy minden két évben volt mosonszolnokiak ill. azok leszármazottai látogatnak Gretel Weisz által szervezett buszutazások keretében Mosonszolnokra.

Mosonszolnok község 2001-ben Johann Neuberbert a volt és jelenlegi mosonszolnokiak közötti párbeszéd érdekében kifejtett folyamatos tevékenysége elismeréseképpen díszpolgárává avatta.

Hermann Höld, 2026. május 30.

Maria Lang (1929 – 2013) fia, Mosonszolnok, Fő utca 55., ma
Falumúzeum / Tájház

További információk (jelenleg csak német nyelven elérhetők):

Johann Neuberger, „Das war Zanegg – Ein altes deutsches Bauerndorf
auf dem Heideboden bei Wieselburg in Westungarn“, im Selbstverlag,
1989

Johann Neuberger, „Das war Zanegg – Geschichte eines deutschen
Dorfes in Westungarn“, Herausgeber Christoph Neuberger im
Selbstverlag, 2013